

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer

adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

J. Bouma / Loosdrecht

Op gespannen voet leven...

**Want niet wat ik wens, het goede, doe ik,
maar wat ik niet wens, het kwade, dàt doe ik.
Rom. 7:19**

Je merkt in sommige christelijke kringen, waar de volwassen doop de enige en echte doop geacht wordt, een nogal optimistisch mensbeeld op. Tenminste als die mens wedergeboren is. Dan kan er ook eigenlijk geen sprake meer zijn van zonde. De verkeerde dingen, die gedaan worden, worden ook meer fout dan zondig genoemd.

Ik vermoed, dat dit mensbeeld samenhangt met de betekenis die men aan de doop geeft. De doop is allereerst de belijdende daad van degene die gedoopt wordt, waardoor de inhoud van de doop (de beloften die God geeft) meer naar de achtergrond verdwijnt. De subjectieve beleving is belangrijker dan het objektieve feit.

Wie zich uit volle overtuiging laat dopen (en in deze kringen is dat vaak overdopen), met hem kan het eigenlijk niet meer fout gaan. De wedergeboorte is een zekere zaak geworden. „Ik ben onlosmakelijk verbonden met mijn Heer”, zei een jongen tegen me, toen we over deze dingen in gesprek raakten. Ik moest dat wel beamen, tenminste in zoverre deze band in stand gehouden wordt door mijn hemelse Vader. In Hem heb ik een groot vertrouwen. Aan Hem zal het niet liggen. Hij zal mij wel vast houden. Maar als ik naar mijzelf kijk, zeg ik: ik ben blij dat het niet van mij moet afhangen.

Op dat moment schoot mij dat gedeelte uit Rom. 7 door het hoofd, waar Paulus op zo'n treffende wijze een typering geeft van de mens. De mens, die Christus heeft leren kennen.

Wat Paulus hier zegt in vs. 19 (zie boven), had niet raker geformuleerd kunnen worden. Want dat is nou juist het probleem, waar we allemaal mee te maken hebben. Dat ik juist die dingen doe, die ik, Christus kennende, niét doen wil. En dat kan je wel eens ontmoedigen.

Komt er dan werkelijk helemaal niets goeds meer uit mijn handen, zelfs niet, nu ik Christus heb leren kennen? Je wilt die zonde niet, maar het lijkt wel of niet ik de baas ben over mijn wil, maar de boze, die steeds weer toeslaat in mijn leven.

Laten we eens zien, hoe Paulus het leven van een mens uittekent. Welk mensbeeld heeft Paulus. Als ik het wel heb, ziet Paulus een binnenkant aan een mensenleven en

een buitenkant. Letterlijk zegt hij het in vs. 22 en 23 zo: „want naar de inwendige mens verlustig ik mij in de wet Gods, maar in mijn leden zie ik een andere wet, die strijd voert tegen de wet van mijn verstand en mij tot krijgsgevangene maakt van de wet der zonde, die in mijn leden is.”

Het gaat om die éne mens. De mens, die door het geloof niets liever doen wil dan te leven naar de wet der zonde, die een dwingende macht uitoefent in mijn leven.

Zo wordt het leven van een mens uit elkaar gescheurd. Zo is een mens vaak innerlijk verdeeld.

Is er ook een uitweg uit deze verscheurdheid? Of moet je daar nou maar in berusten. Wat ook vaak gebeurd is. Het is goed om dan verder te lezen in Rom. 8, het hoofdstuk waar boven staat: het leven door de Geest. Vandaaruit kunnen de lijnen doorgetrokken worden. Het is ook belangrijk om te bedenken, dat elk mens een centrum heeft, vanwaaruit zijn leven geleid wordt. Het hart! Waaruit, zegt de Spreukendichter, de oorsprongen des levens zijn.

Om een beeld te gebruiken, via dit centrum is de mens aangesloten op het hoogspanningsnet van de Heilige Geest. De Heilige Geest is de grote krachtcentrale en het hart is dan het transformatorhuisje, waar de hoogspanning van de krachtcentrale wordt omgezet in een laagspanning, waardoor ons hele leven onder spanning komt te staan van de Heilige Geest. (Of het technisch ook zo in elkaar zit, weet ik niet.) Wanneer ons hart zo de Here toebehoort — denk ook aan het woord uit de Spreuken: „Mijn zoon geef Mij je hart” — dan komt er ook eenheid in ons leven. Een duidelijkheid, en een grotere gerichtheid op de wet van God.

Als dat niet het geval is, als de mens geen eenheid brengt in zijn leven, als zijn hart niet het centrum is, vanwaaruit zijn leven geleid wordt, dan valt zijn leven uit elkaar, dan raak je als mens gedesoriënteerd. Dan wordt het een chaos in je leven en krijgt ook de boze een steeds grotere kans om-greep op je leven te krijgen.

Als de uitgangen van het hart verstopt raken, ga je als mens steeds meer leven naar je zintuigen. Dan is het niet meer de Geest, die je leven leidt, maar het vlees met z'n hartstochten. En wat voor mens daar uit te voorschijn komt, laat zich gemakkelijk raden.

Daarom moet je er ook op bedacht zijn dat het in je leven gaat om de strijd tussen Geest en vlees. En de Geest wint het, wanneer je hart op de goede plaats zit, zich opent voor de Here.

Van deze strijd tussen Geest en vlees getuigt onze Here Jezus zelf ook in de bergrede, wanneer Hij naar aanleiding van de echtbreuk zegt: „Indien uw rechteroog u tot zonde zou verleiden, ruk het uit en werp het van u, want het is beter voor u, dat één uwer leden verloren ga en niet uw gehele lichaam in de hel geworpen worde. En indien uw rechterhand u tot zonde zou verleiden, houw haar af en werp haar van u; want het is beter voor u, dat één uwer

leden verloren ga en niet uw gehele lichaam ter helle vare."

Natuurlijk is dit door de Here Jezus niet letterlijk bedoeld, al is het voor de duidelijkheid wel eens goed om je zulke dingen letterlijk voor te stellen. Maar het gaat hier om de radikaliteit van het evangelie. Het gaat er om dat je moet leren strijden tegen die dingen, die de Geest in de weg staan. Die het mens-zijn als geestelijk mens blokkeren. In deze zin moet je je zelf verminken, d.w.z. strijden tegen je zintuigen, wanneer ze gaan opspelen. En dat ligt voor ieder mens weer anders. Het vlees biedt de duivel zo veel mogelijkheden om ons in ons mens-zijn te treffen.

De één zal zich in dit opzicht moeten ontzien, de ander zal zich op dat punt in acht moeten nemen om de duivel geen kans te geven.

Je merkt dat wij, zolang we in het vlees zijn, niet in volkomenheid, in onbevangeheid onze weg kunnen gaan. Maar we zullen op bepaalde punten moeten afzien. We zullen moeten wegsnijden, wanneer er dingen zijn, die een geestelijke groei in de weg staan.

Dat is beslist geen eenvoudige opgave, laten we daarin ons zelf toch goed leren kennen.

Aan de éne kant is er deze ervaring: Ik wil zo graag die volkomen verlossing ervaren in mijn leven. Niet meer geplaatst worden door de zonde, niet meer heen en weer geslingerd worden, vanwege het vlees dat strijd voert tegen de Geest. Aan de andere kant merk ik dagelijks, dat ik

met mijn vlees dienstbaar ben aan de wet der zonde.

Toch heb ik de goede weg mogen inslaan, want met mijn verstand oriënteer ik mij op de wet van God. En dat is een goede weg. Mijn hart geeft goede leiding, omdat ik mijn Verlosser, mijn Heiland, heb leren kennen. En laten we in deze geestelijke strijd toch veel bidden. Bidden tot God, dat Hij het vlees toesluit om er geest voor in de plaats te geven.

Om op het begin terug te komen; dit alles sprak mijn jon-

ge broeder toch niet zo aan. De dagelijkse bekering kwam, denk ik, voor zijn gevoel te veel op een te gespannen voet te staan met het moment waarop hij zijn jawoord aan de Here geeft en zich laat overdopen. Voor het procesmatige dat de bekering (mijns inziens) in zich sluit, had hij weinig oog (of kon hij er het geduld niet voor opbrengen?) De dagelijkse bekering was voor hem misschien toch een te gewone zaak. Maar, als ik de apostel Paulus goed heb begrepen, dan is die ook heel alledaags!

H. de Jong / Amsterdam

Jeruzalem en de christelijke politiek

Toen verleden week de rabbijnen aan de christelijke kerken vroegen om op zondag, 24 augustus, in de erediensten bijzondere en religieuze aandacht te schenken aan Jeruzalem, brachten ze mij in een niet geringe verlegenheid. Wie zou aan zo'n verzoek uit sympathie geen gevolg willen geven? Mijn verlegenheid werd niet weggenomen door de E.O.-radio, die mij op vrijdagmorgen j.l. adviseerde om voor dat doel maar eens over psalm 122 te preken: Jeruzalem dat ik bemin... De laatste tijd toch al bezig met de grote verwarring onder de christenen rondom de verhouding tussen godsdienst en politiek, dacht ik: nu dit ook nog! Want, eigenaardig: christenen die overigens maar al te bereid zijn godsdienst en politiek geheel gescheiden te houden, slaan juist ten aanzien van Israël totaal naar het tegenovergestelde standpunt door. Terwijl christenen die anders nogal politiek geëngageerd zijn, voor Israël als religieus-politieke issue met geen stok (meer) in beweging te krijgen zijn. Met Israël erbij is de verwarring dus wel volkomen.

Toch is het, om op dit gebied tot grotere helderheid van denken te komen, goed om van Israël uit te gaan. Wie ten aanzien van Jeruzalem de zaken zuiver stelt, heeft een goede ingang gevonden tot het geheel van deze problematiek. In deze zin is het huidige Jeruzalem inderdaad nog een steen die alle naties moeten heffen (Zach. 12 : 3).

Voor mij is Jeruzalem geen heilige stad. Wel een stad die door de herinnering geheiligd is, maar dat is iets anders. Heilige stad, dat is een

politieke grootheid met een religieus plus, — of nee, dat zeg ik eigenlijk niet goed, een heilige stad is een mengelmoesje van religie en politiek. Zoiets heeft vroeger bestaan, en vroeger is vroeger, maar voor onze tijd met z'n bonte verscheidenheid van levensvormen en z'n pluri-forme samenleving moeten wij zielsblij zijn dat dat voorbij is. De bijbel heeft daar op tijd een einde aan gemaakt. Dat is gebeurd toen de eerste christenen in Jeruzalem hun akkers, dat wil zeggen: hun grafakkers, hun heilige grond waarin zij begraven hoopten te worden, te gelde gingen maken en de opbrengst ervan gingen gebruiken voor liefdadigheidsdoeleinden. Deze christenen uit de Joden deden toen het omgekeerde van wat ooit Abraham gedaan had na het overlijden van Sarah. Die kocht van de zonen Heths een grafakker en dat was het begin van het heilige land. In het boek Handelingen zie je onder de eerste christenen de Heilige-land-gedachte uitsterven. Niet langer is voor hen het heil verbonden aan enige bijzondere plaats op aarde. Het heil is 'in Christus' en Christus is in het Jeruzalem dat boven is. Van boven verwachten wij Hem en dat mag op welke plaats ter wereld ook even sterk gebeuren. Ik zeg niet dat deze opvatting de hele kerkgeschiedenis door in gelijke kracht geleefd heeft

onder de christenen. Bepaald niet, als ik bijvoorbeeld maar even denk aan de kruistochten. (Al dachten de kruisvaarders in de Middeleeuwen over het land Israël toch zuiverder dan de chiliasten van vandaag!). Maar ik zeg wel dat de Heilige Geest ons blijkbaar in deze richting stuurt en wij moeten in alle tijden ons best doen om deze lijn te grijpen en vast te houden.

Dit alles betekent dat godsdienst en politiek juist door christenen goed uit elkaar gehouden moeten worden, zowel als het gaat om Israël als wanneer het eigen land in geding is. Hebben die twee dan niets met elkaar te maken, godsdienst en politiek? Natuurlijk wel! Ze hangen ten nauwste samen, maar ze vallen niet samen. Nooit! Wanneer een christen het politieke veld betreedt, moet hij de grootste terughoudendheid betrachten. (Alleen al om dat te leren is christelijke parij-vorming nodig!) Waarom terughoudendheid? Omdat hij van Godswege een gedrevene is. Hem zitten heel bijzondere dingen hoog. Dat Gods naam wordt geheiligd, dat Gods Koninkrijk komt en dat Gods wil geschiedt. Het gevaar bestaat nu dat hij deze belangen, waarvoor een hartsverandering nodig is om ze van binnenuit en ten diepste te beamen, met politieke middelen gaat trachten te realiseren. Met macht dus, met de macht van de helft-plus-één in een democratie, en dat wil zeggen: buiten de gelovige instemming van zijn medeburgers om. Dat mag niet. Het is trouwens op de duur ook onmogelijk.

Daarom moet een christen die zich in de politiek begeeft, zich terugtrekken op die waarden die hem, ten eerste, door Gods Woord geleerd worden, maar die, ten tweede, ook buiten het geloof om door zijn medeburgers beaamd (kunnen) worden. Dat komt dus neer op de waarden van de algemene zedewet, zoals: betrouwbaarheid, waarheid, eerbaarheid, eerbied voor het leven, eerlijkheid, billijkheid, persoonlijke en structurele rechtvaardigheid en de bereidheid om groepsbelangen ten achter te stellen bij het algemene belang. Het specifiek christelijke in het behartigen van deze belangen zal dan moeten bestaan in het duidelijke en publieke noemen en aanroepen van Gods Naam als garant van deze waarden. Ik denk hierbij met name aan het gebruik van de eed.

Jammer vind ik het in dit verband dat dr A. A. Spijkerboer in het jongste nummer van Kerk en Theologie (XXXI, 3, juli 1980) de eed (door de leden van de Staten-Generaal bij de inhuldiging van koningin Beatrix) afwijst onder het argument: „De Schrift was niet gelezen, er was niet geprekeerd, het Credo was niet gezongen, en je kon er dus eigenlijk geen idee van hebben over wie het ging. Verder: 'Zo waarlijk helpe mij God almachtig' is een zelfvervloeking voor het geval je je eed breekt, en wie weet dat nog? Wat voor zin

IN DIT NUMMER

- 249 *Ds J. Bouma*, Op gespannen voet leven...
- 250 *Drs H. De Jong*, Jeruzalem en de christelijke politiek
- 251 *Prof. dr H. J. Jager*, Zo was het
- 252 *D. W. L. Milo*, Jagen
- 254 *Mr C. W. Bakker*, Maatschappelijke hulp en de kerk

heeft het een eed af te leggen die geen mens meer begrijpt?" Dit is een typisch Barthiaanse redenering. Bij Karl Barth is er buiten het christelijk geloof om geen besef van God. In zoverre dat besef er wel is, betreft het afgoden. Bij Barth is de christelijke gemeente niet, zoals in de bijbel, gesteld in een wereld, waarin een zekere godvrezendheid, een wat onbestemd rekening houden met God, er doorgaans voor zorgt dat bepaalde humane waarden worden hoog gehouden (Gen. 20 : 11; Gen. 42 : 18; Deutr. 25 : 18; Luk. 18 : 2). Hoewel ik onder het gezichtspunt van de eeuwigheid niet hoog van deze werkelijkheid zou durven opgeven, is zij niettemin de vooronderstelling van alle christelijke politiek — die Barth dan ook niet kent. Het christelijke in de politiek bestaat namelijk vooral hieruit dat ter versteviging van deze humane waarden hun religieuze worteling genoemd en beklemtoond wordt, door woord en daad. De eed is daarbij een wezenlijk middel. Karl Barth maakt dat onmogelijk door de vraag op te werpen: over welke God gaat het in die godvrezendheid buiten de gemeente? Maar in de bijbel is dat geen vraag; het is het rest-besef omtrent de God en Vader van onze Here Jezus Christus, dezelfde als 'de God des hemels, die de zee en het droge gemaakt heeft', zoals Jona tot heidense zeelui zegt (Jona 1 : 9). En zeker in onze cultuur hoeven we niet bang te zijn voor misverstand of onbegrip als wij het woordje g-o-d gebruiken. Het besef dat er maar één God is is ons allen daarvoor te sterk ingeprent. Ik bedoel niet dat dat besef de boventoon zou voeren, maar wel dat we er allemaal op aangesproken kunnen worden.

Eigenaardig is nu dat je dezelfde mensen die op voetspoor van Barth geloof en politiek zozeer scheiden dat er geen christelijke politiek mogelijk is (ik heb het nu niet langer over dr Spijkerboer), even later met de meest intieme geheimenissen van ons christelijk geloof de straat op kunt zien rennen. Bijvoorbeeld wordt dan de weerloosheid van de begrede tot uitgangspunt van politiek handelen genomen. Terwijl je toch, om je vijand goed voor kwaad te vergelden, een verlost mens moet zijn. Je moet daarvoor je leven willen verliezen omdat het tóch in Christus behouden is. Hoe wil men zijn medeburgers buiten het geloof om daarvoor warm krijgen? Men wil dan plotseling weer teveel. Als er gezegd wordt: doe een bescheiden portie bijbel in je politiek, dan zeggen ze: nee, alles of niets! En ze beginnen met niets en eindigen met alles, (als taak dan), of omgekeerd. In ieder geval slingeren ze van het ene uiterste in het andere. Dat is de verwarring, waaronder we lijden.

De verwarring spitst zich toe rondom Israël. Er is in het jongste verleden over de staat Israël wat af getheologiseerd! Levensgevaarlijk

gewoon. Wat een religieuze ideologieën als drijfveer achter veel Israël-bejegening! Geen wonder dat de rabbijnen, in zorg over Jeruzalem, daar nu een beroep op doen. Er is hun in het verleden meer dan een vinger gegeven. Maar nu: in diezelfde kerken met hun overdreven Israël-theologie is het getij bezig te keren; zozeer zelfs dat het de vraag wordt of Israël *volkenrechtelijk* nog wel veilig bij hen is.

Ik voor mij pleit voor een uitsluitend volkenrechtelijke behandeling van Israël en Jeruzalem. Niet meer en niet minder. Geen ideologieën, noch noch contra Israël. Het is waar dat het volk Israël meer is dan zijn staat. Maar het Zionisme heeft een joodse staat gewild en heeft die ook gekregen. Het moet daarvan nu ook de konsekwenties aanvaarden, dat Israël *zonder enige voorrang* z'n plaats inneemt in de rij der volkeren. Ook het nederlandse rabbinaat moet dat besef. Een uitsluitend volkenrechtelijke behandeling dus. Zelfs ons kwade geweten ten aanzien van Israël mag daar niets aan veranderen. Want wat hebben de Palestijnen met ons kwade geweten te maken? Ze hebben daar geen boodschap aan.

Welnu, deze volkenrechtelijke behandeling houdt dan voor mij in dat ik ten aanzien van de annexatie van Oost-Jeruzalem mijn vragen heb. Maar ook alleen nog maar vragen. Aan een veroordeling ben ik beslist nog niet toe. Israël heeft redenen te over om alle landen om zich heen met de uiterste argwaan gade te slaan. Die argwaan neem ik ze niet kwalijk. Ik raad ze alleen maar aan om ten uiterste waakzaam te *blijven* en dat niet alleen ten opzichte van de Arabische wereld. Daarom, ik zou ze eens geduldig willen aanhoren over die ongewone maatregel. Maar om nu de annexatie van Oost-Jeruzalem te gebruiken als voorwendsel, ten einde toe te geven aan de arabische druk om onze ambassade uit Jeruzalem weg te halen — geen sprake van! Als die ambassade nu op het geannexeerde gedeelte van Jeruzalem stond, natuurlijk, dat zou een ongeoorloofde voorbarigheid zijn. Maar nu die ambassade sinds 1950 staat in dat gedeelte van de stad, dat sedert de stichting van de staat Israëlijs is, nu kan er geen sprake van zijn dat we voor de arabische chantage opzij gaan. Israël heeft in dezen volledig recht op onze standvastigheid — al zullen we die ambassade wel moeten gebruiken om ter gelegener tijd kritische vragen te stellen. Maar elke typisch christelijke gedachte over Israël moeten we weghouden uit onze politiek. Zelfs onder de gelovigen is daarover geen eenstemmigheid, laat staan dat we daarvoor onder niet-gelovigen bijval zouden kunnen oogsten. Bescheidenheid en ingetogenheid zijn sleutelwoorden voor de christelijke politiek. Het loon daarop zal beslistheid zijn ten aanzien van taken en opdrachten die muurvast staan.

H. J. Jager / Kampen

Zo was het (42)

De uitdrukking „goede werken” kwam en komt blijkbaar in het woordenboek van gereformeerden van allerlei slag niet voor. In elk geval met kleine letters. In mijn jeugd werd in preek en onderwijs zelden aangedrongen op wat we kunnen noemen: de praktijk der godzaligheid. Ook in de opvoeding kwam dit zelden aan de orde. Ik heb de indruk dat er sterk werd gewaarschuwd tegen wereldgelijkvormigheid. En wereldgelijkvormigheid was wat afweek van de zede der vaders. De traditie speelde een grote rol. Tot de wereld behoorden: toneel en dans, kroeg en bioscoop. Naar de kermis mochten we niet. Dan even naar de poffertjeskraam om oliebolletjes te kopen. Kijken naar de jaarlijkse harddraverij mocht niet. Behalve wanneer een kennis in de buurt woonde. Bij wie we op een platdak of bovenkamer de renners konden zien. Vooral op zondag was er weinig geoorloofd. Geen sport of spel. Niet zwemmen of fietsen. Behalve voor bezoek aan zieke of verloofde. Dat de zondag voor ons een feestdag was kan ik niet zeggen. Van de preken kan ik mij niets herinneren. Dat lag voor een deel aan de preekheer. Voor een deel ook aan mij. M'n vriend was organist en ik z'n assistent. We zaten „op het orgel” zoals dat heette. Achter een gordijn. Soms aan het repareren van het instrument. Wat natuurlijk niet bevorderlijk was voor de aandacht. We leerden trouw onze catechismus. Maar het onderwijs drong althans tot mij niet door. Met Paulus zou ik zeggen: ik leefde zonder wet. En ik was niet de enige. We schikten ons gewillig naar de traditie. Aan m'n jeugdijaren heb ik overigens aangename herinneringen. We leefden vrij en blij. Op het platteland. Met al z'n zomer- en wintergeneugten. Maar aan preek en catechisatie heb ik weinig gehad. De School was beter. Maar dat is een ander verhaal. Het gaat er mij nu om, dat ik mij niet herinner, dat ernstig werd aangedrongen op de „praktijk der godzaligheid”.

Zo was de toestand volgens m'n pastorale ervaring ook op de Veluwe. Een groot deel van de bevolking was kerks. En vrij trouw in het kerkgaan. De zondagsviering was streng. Wettisch. Zó streng dat sommige jongelui mij verzekerden: Als ik op eigen benen kom te staan, dan zien ze mij niet weer in de kerk. Van de zondag, een dag van lust, maakte men in brede kring een dag van last. En in de dagen der week leefde men bij de traditie. Geen toneel enz. enz. Maar in de dagelijkse handel en wandel, bij koop en verkoop, in zaken van geld en liefde, leefde men naar z'n natuur. Zeker waren er brs. en zrs. die de HERE kenden in al hun wegen. Maar over het algemeen ging men in „natuurlijke” zaken z'n gang. Dat moest eigenlijk niet. Maar dat kon toch niet anders? De mens was toch verdorven, in ongerechtigheid geboren enz. enz. Dát werd in menige kerkdienst hun voorgehouden. Het Evangelie is een kracht van God tot redding. Maar die Blijde Boodschap gold maar voor enkelen! Een uitverkorene hier en daar. Wat bleef er voor de schare anders over dan maar „z'n gang te gaan”? Nu was de geref. kerk naar men zei wel een oase in de woestijn van zogenaamde zware godsdienstigheid. Maar toch drong uit die woestijn ook wel zand in de oase door.

De Bijbel werd over het algemeen trouw gelezen. Ik heb mij vaak afgevraagd en vraag mij nog wel af: Hoe is het toch mogelijk, dat men de Schriften behoorlijk goed kent en toch van de praktijk der godzaligheid weinig terecht brengt? En van mening is, dat dit niet anders kan. En dat dit ook door voorgangers voorgehouden of toegestemd wordt. Ik kan niet anders concluderen, dan dat men bij een kleine Bijbel leeft. En dat men de talloze vermaningen „voor kennisgeving aanneemt”. En overgaat tot de orde van de dag. En dat men zich verschuilt achter z'n onmacht. En zich troost met een vaak wankelende hoop, dat Gods vergevende genade groot is. In de rouwadvertentie staat dan vaak, dat hij of zij heenging „in de hope des eeuwigen levens”. Die „hoop” is dan vaak een zweven tussen vrees en hoop.

Nu moet men mij goed begrijpen. Ik zeg niet, dat er weinig echte vroomheid was en is. Bij een slechte theorie kan goede praktijk voorkomen. Omgekeerd trouwens ook. Bij een goede leer, die men aanhangt komt soms een slechte praktijk voor. Maar toch: al te zeer werd benadrukt de verdorvenheid van de oude mens. En te weinig leefde de overtuiging, dat de nieuwe mens-in-Christus veel vermag! Anders gezegd: Men dacht te groot van de macht der zonde en te klein van de kracht van Gods genade. Terwijl deze naar de Schrift veel machtiger is dan de duivel en zijn rijk der zonde.

In het vorige artikel heb ik trachten aan te tonen, dat de Here veel van zijn discipelen verwacht. Omdat Hij eerst hun alles geeft wat nodig is. Zijn

D. W. L. Milo / Dalmally

JAGEN

Hier in de Hooglanden is de verleiding groot, in de ruige natuur op te gaan: je te verliezen in het onmetelijk schone landschap, je buiten adem te klimmen tegen steile rotsen of glooiende weiden, je te bedrinken aan kristalzuivere bergbeken en lui te zonnen in de geurige heide — dit alles hoog boven het gewoel van deze benauwende wereld. Dicht bij de Schepper van hemel en aarde, in wie onze hulpe is. Wie eenmaal de zuivere berglucht gesnoven, wie toppen van over de duizend meter beklommen heeft, wie iets van de rotsvegetatie ziet en enkele soorten stenen kan onderscheiden is voor goed verloren voor de Kalverstraat, de Passage en de Binnenweg. En wie dan bovendien is ingewijd in de geheimen van de hertenjacht is goed op weg, „terug naar de natuur”.

Schotse dichters hebben eindeloos de schoonheid van hun land bezongen. Van een onbekende dichter vond ik dit wandellied:

O, de zwerversdrift overvalt me! Vanavond ga ik op pad en de morgenzon zal me vinden in het lieflijke dal van Loch Lomond. Dan wandel ik door Glen Falloch, waar de bergwind zo pittig waait en tegen de avond marcheert ik het dal van Glencoe binnen.

Daarom zing ik een wandellied over de weg die naar het Westen slingert: de weg die door de Hooglanden loopt over bergen, met varens begroeid. Om van ver de eilanden te groeten, die ons zo lief zijn: Islay, Jura, Scarba, Lunga, de eilanden van de Zee, Luing en Mull, Colonsay, Staffa, Coll, Iona en Tiree. Van verre is de top van Eigg te zien, ook Rhum en Canna waar de golven van de Minch tegen beuken; we zien de heidekleurige heuvels van het lieflijke eiland Skye.

juk is zacht en Zijn last is licht. En Gods geboden zijn niet zwaar. Het moest eigenlijk niet nodig zijn dit verder aan te tonen. Maar het schijnt wel nodig te zijn, gezien de praktijk van geloof en leven.

In Matth. 13 zegt de Heiland, dat wie het Woord hoort en verstaat vrucht draagt, honderd- of zestig- of dertigvoud. Dat dit niet vanzelf gaat spreekt vanzelf, voor wie de Schrift kent. „Wie oren heeft die hore”.

Uit de gelijkenis van het Koninklijk Bruiloftsmaal (Matth. 22) blijkt dat het nodig is een feestkleed te hebben. Toen één van de gasten dat kleed niet droeg vroeg de Koning, hoe hij zo was binnengekomen. De indringer kon zich niet verontschuldigen. Hij verstomde. Hij had zulk een kleed kunnen dragen. Daarvoor had hij moeten zorgen. Nu werd hij uitgeworpen. Hij was wel geroepen. Maar werd door eigen schuld niet uitgekozen, niet verkoren om altijd bij de Here te zijn. Of het er ook op aankomt zich te bekeeren en zich te kleden voor het Feest.

In de gelijkenis van de talenten in Matth. 25 zegt de Heer tot de trouwe slaven, die gewoerd hebben met hun gaven: „Wel gedaan, gij goede en getrouwe slaaf. Over weinig zijt gij getrouwd geweest, over veel zal Ik u zetten. Ga in tot het feest van uw Heer”. In datzelfde hoofdstuk zegt de Heiland: „Komt, gij gezegenden van mijn Vader. Beërft het Koninkrijk dat u bereid is van de grondlegging der wereld af”. Wat hebben zij dan gedaan? Honger gestild, dorst gelest, zieken bezocht, vreemdelingen onderdak verleend en aan gevangenen gedacht. Geen grootse daden. Maar wel goede werken.

Nergens heeft de Heiland gezegd: „Gij hebt niet gekund”. Maar wel: „Gij hebt niet gewild”. Zo staat er ook in de gelijkenis van de Bruiloft: „zij, de genodigden, wilden niet komen”. Hij wist wel wat in de mens was. Hij spreekt ook van „gij, die slecht zijt”. Namelijk van natuur. Ook heeft Hij gezegd: „Zonder Mij kunt gij niets doen”. Maar wie in Hem gelooft kan wel soms zonder Hem leven en doen. En dan gaat het verkeerd. Dat is echter niet normaal in hun leven. Zonder Hem houden ze het niet uit. Als de Here nergens zegt, in verband met Zijn bevelen, dat z'n discipelen onmachtig zijn, er niks van maken, waarom zullen wij het dan doen? Weten wij het beter? Er zijn inderdaad leerlingen, die wijzer zijn dan hun leermeester. Naar de spreuk: „De meester in zijn wijsheid gist, de leerling in zijn waan beslist.” Maar zo mogen dienaren van het Evangelie toch niet doen? Dat gebeurt echter menigvuldig.

Dat het strijd kost om naar aanwijzing van het Evangelie te leven is zeker.

En, nostalgisch als de Hooglander is, eindigt hij met:

Als het wandelen straks afgelopen zal zijn, omdat ik te oud ben geworden voor zwerven, blijft de herinnering aan mijn heerlijke Hooglanden me bij: de zilveren beken, de kronkelende stromen, de groene hellingen en verrukkelijke dalen — heel de pracht van Caledonia's bergen, met heide en varens begroeid.

Robert Burns zette de sluitsteen in dit sieraad met zijn gedicht „My heart's in the Highlands”:

Mijn hart is in de Hooglanden, mijn hart is niet hier; mijn hart is in de Hooglanden, jagend op het hert. Jagend op roodwild, volgend de ree, mijn hart is in de Hooglanden, waar ik ook ga.

Gegroet gij Hooglanden, gegroet het ruwe Noorden, bakermat van moed, geboortegrond van alles wat waardevol is. Waar ik ook zwerf, waar ik ook dool, de bergen van de Hooglanden blijf ik altijd trouw.

Gegroet de bergen met sneeuwbedekte toppen. Gegroet de riviermonden daar beneden, met hun groene dalen. Gegroet de wouden, de afhangende bossen, gegroet de stromen en donderende watervallen.

Mijn hart is in de Hooglanden, mijn hart is niet hier. Mijn hart is in de Hooglanden, jagend op het hert. Jagend op roodwild, volgend de ree: mijn hart is in de Hooglanden, waar ik ook ga!

—o—

Sinds enkele weken is de jacht op het rode hert open en vandaag ben ik met mijn vriend Calum de bergen in geweest: achter de herten. Die leven hier in enkele honderdduizenden en volgens de Roodwildcommissie hebben wij onze afschotplicht te vervullen. Calum (ik heb het u al eens verteld) loopt heel de dag in de kilt van zijn clan en ik verdenk hem er van, dat hij die ook 's nachts aanhoudt.

Zoals Lukas 13 : 24 zegt: „Strijdt om in te gaan door de enge poort. Want velen, zeg Ik, zullen trachten in te gaan, doch het niet kunnen”. Als iemand wat triumfantelijk zou zeggen: dus toch niet kunnen! Dan is het antwoord: Het zal niet meer kunnen aan het einde der dagen! Als de heer des huizes is opgestaan en de deur gesloten heeft. Dan is het te laat. Maar wie nú strijdt om in te gaan zal in de dag van het oordeel mogen ingaan. De werkers der ongerechtigheid zullen buitengeworpen worden. Die alleen maar gezegd hebben Here Here. Die strijd om in te gaan is zwaar voor de oude mens. Die wil er niet aan. Maar licht voor de nieuwe mens. Dat zal ieder onder vinden die er aan begint. En daarin volhardt. De Duitsers hadden het vroeger over de oorlog als „een frisse vrolijke strijd”. Helaas. Maar de strijd tegen de duivel, de wereld en vooral tegen eigen vlees is fris en vrolijk. En leidt naar Gods belofte tot de overwinning.

Dat het aankomt op het doen van Gods wil is klaar als de dag voor ieder die de Schrift kent. Hoe zou het ook anders kunnen voor ieder, die in de Here Jezus gelooft en God liefheeft? We kennen allen de gelijkenis van de Barmhartige Samaritaan. Terwijl priester en leviet de halfdode vreemdeling met een boogje passeerden, verzorgde de Samaritaan hem zoveel als hij kon. Hij verstond van wie hij de naaste was. En wat zegt de Heiland dan aan het slot? „Ga heen, dóe gij evenzo”. Zó hebben wij nog te handelen.

Aan het begin van deze gelijkenis vraagt een wetgeleerde: „Meester, wat moet ik doen om het eeuwige leven te beërven?”. De wedervraag luidt: „Wat staat in de Wet geschreven?”. Dat weet de Schriftgeleerde wel: God liefhebben en de naaste. Daarop zegt de Heiland: „Doe dat en gij zult leven”. Dat is, goed verstaan, waar. Het kan ook worden misverstaan. Zoals de wetgeleerden meenden door uit de wet te leven, zonder Gods genade, het leven te verdienen! Daar heeft Paulus zich tegen verzet. Wie uit eigen kracht probeert met dat grote gebod klaar te komen, bereikt z'n doel niet. Eerder vertelde ik al, dat iemand eens tegen mij zei, verwijtend: „U leert: doe dit en gij zult leven”. Inderdaad leerde ik dat. Maar ik bedoelde niet een doen en leven uit de wet, maar een doen en leven uit genade. In de zin van Joh. 17 : 3: „Dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God en Jezus Christus, die Gij gezonden hebt”. Kennen staat hier gelijk met liefhebben. Laten we het maar doen, God en de Here Jezus liefhebben. Dat is het leven in de volle zin van het woord.

Dat we met weten en zeggen niet klaar zijn, blijkt ook uit de geschiedenis van de voetwassing. Het verhaal zal ons allen bekend zijn. En anders lezen

We waren in het veld ten Noorden van Glen Falloch en boven kregen we uitzicht op Loch Lomond, dat zich daar tien tot twintig kilometer ver uitstrekt en Zuidwaarts verloopt naar Glasgow. Eenmaal heb ik hier, bij erg helder weer, Dunbarton kunnen zien, een voorstad van Glasgow. Achter ons, in het Noorden, verhieven zich de zwarte toppen van Glencoe. We waren in de situatie, waarvan het eerste gedicht spreekt! En als Calum in vervoering naar de heuvels van Loch Lomond staarde wist ik, dat hij aan zijn voorvaders dacht: de MacFarlane's, die het hele gebied ten Westen van Loch Lomond eeuwenlang in bezit hebben gehad.

Maar de Schot is niet alleen door de historie aan zijn grond verbonden en niet alleen door alles wat aan die grond lieflijk is — maar hijzelf leeft daarop uitbundiger en intenser dan elders. Hij is daarop als een vis in het water en, waar ook ter wereld geëmigreed, hij zal levenslang sparen om eenmaal het beloofde land terug te zien.

Een Schot, met wie ik eens een adembenemende klim langs een rotsrichel maakte, waar we een stel grazende herten onder de wind moesten benaderen, klopte met een vrije hand op de rots, waaraan we ons vasthielden: „dit is de cotoniaster naturalis”, fluisterde hij, „de kruipende cotoniaster in zijn oorspronkelijke vorm!” Jawel, midden in de drift van de jacht en in de spanning van de gevaarlijke klim voelde zijn hand een zeldzaam plantje.

Calum is net zo. Op gehoorsafstand van een grazend hert fluitert hij nog iets over een zeldzame steensoort, over de grond van zijn vaders, het heerlijke uitzicht over Loch Lomond, Loch Fynne en Loch Oss, drie meren vanaf één plekje te zien!

We hadden vanmorgen een hert gespeurd, geschikt voor afschot. Met hulp van een grote telescoop, die het wild van enkele mijlen 35 maal vergroot nabij brengt, had hij alle details verkend. Daarbij ligt een hertenjager op zijn rug, houdt de telescoop aan het oog en laat het uiteinde op zijn knie rusten; zo krijgt hij een scherp beeld, dat uit de vrije hand onmogelijk zou zijn. En dat beeld betreft niet alleen de kentekenen van het hert, zijn leeftijd, gewei en toestand — maar bovendien de situatie waarin het zich bevindt, de richting waarin het zich verplaatst, de plek waar wij het bij aankomst vermoedelijk zullen aantreffen, de omringende terreinplooiën of rotsen en de mogelijkheden om het ongezien te benaderen.

we het nog maar eens na. Het staat in Joh. 13. Daaruit blijkt, dat de discipelen nog lang niet de volmaaktheid hadden bereikt. Niet alleen uit dit verhaal trouwens. Ze waren soms kleingelovig, wat de Heiland hun verwijt. Petrus wankelde op de golven. Of liever hij zonk weg in de kolkende zee. Waarop de Here vraagt: Waarom hebt gij gewankeld? Ze vochten ook wel over de vraag, wie de eerste onder hen zou zijn. Allemaal kwalijke zaken. Zoals zij in het leven der gelovigen nog voorkomen. Ik ben heus geen volmaaktheidsdrijver. In de zin van: We zijn gearriveerd, we hebben het einddoel al bereikt. Ik ben het wél in de zin van: Laten we naar de volmaaktheid jagen! Daarmee bevind ik mij in goed gezelschap van de Here Jezus. Die gezegd heeft: „Weest volmaakt, gelijk uw Vader in de hemelen volmaakt is”. Maar nu dan de voetwassing. Niemand van de elf was bereid dat slavenwerk te doen. Dát was allen te min. Dan maar met vuile voeten aan tafel. Dan toont de Meester hoe het behoort. Hij is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen. Hij doet dan het vuile werk. Tot stomme verbazing van de leerlingen.

Dan neemt Hij het woord en zegt: Gij noemt mij Meester en Heer. Terecht. Als ik dat dan ben, volgt mijn voorbeeld. Dat Ik u gegeven heb. Wast ook elkaar de voeten. Doet voor elkaar slavenwerk. Dient elkaar door de liefde. En Hij eindigt met deze woorden: „Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, een slaaf staat niet boven zijn heer, nog een gezant boven zijn zender. Indien gij dit weet, zalig zijt gij als gij het dóet.”

'k Hoor iemand denken of zeggen: „Maar de ervaring leert ons toch, dat er van die goede werken weinig of niets terecht komt? Het zou wel zo moeten, maar het is nu eenmaal niet zo”. Mogelijk heeft zo iemand wel gelijk. God weet hoeveel er van terecht komt. Misschien wel meer dan „men” klaagt. Maar zullen we God daarvan de schuld geven? Licht het aan de armoede van Zijn Genade? Aan het gebrek van Zijn Liefde? Aan de onwil van de Heilige Geest? Wie dat durft zeggen moet wel niet bang zijn. Daar aan ligt het zeker niet. Nu kunnen we de schuld aan de duivel geven. Of aan de wereld. Die zitten of staan er wel achter. Maar de verleiding kan ook komen van vrome lieden. Ook wel van kanselredenaars. En van vrome schrijvers. Geloofst hén niet. Maar het Evangelie. Dat geloof jaagt de duivel weg. En overwint de wereld. Want: „Nooit kan 't geloof te veel verwachten”. Dat zingt men fris en vrolijk in de samenkomsten. Doet men er naar? Doen wij er naar?

Na al die voorbereidingen hadden wij de tocht aanvaard: voorlopig heel niet in de richting van het grazend hert, maar driehonderd meter afdalend om een valei door te komen. Daarna was het klimmen geblazen, door de bedding van een bergbeek, naar dezelfde hoogte als die we verlaten hadden. Vanaf die plek werd een heuvelrand gezocht met voldoende stenen, om ergens ongemerkt op te duiken, teneinde de positie opnieuw te verkennen. En dat lukte. Van tijd tot tijd werd deze verkenning herhaald en tussendoor werd hoogte gewonnen.

Klimmen, honderden meters achtereën, vergt forse inspanning. Op geregelde tijden moeten adem en hartslag weer genormaliseerd worden, door enkele minuten rust. Want alleen met vaste hand mag het hert onder ogen worden gekomen. Meteen worden windrichting en uitzicht gecontroleerd, wordt de bersweg eventueel gecorrigeerd en de afstand tot het hert begroot.

—o—

Zo waren we eindelijk de Beihnn Dubhchraigh beklommen (hetgeen overgezet Zwarte Rots betekent) tot op een hoogte, even boven het beoogde hert. De afstand moest nu verkleind worden totdat een schot verantwoord zou zijn. De wind, die op berghellingen verraderlijk kan draaien, bleef ons gunstig: recht op ons aan. Een grazend hert kan meer dan 180 graden overzien, maar bovendien alles ruiken wat achter hem is. Het is dus zaak, het zo dwars mogelijk aan te sluipen — waarbij de jager niet bang moet zijn om honderden meters op handen en voeten te gaan, zich door varenvelden te wentelen, gebukt van een beekbedding gebruik te maken en de laatste honderd meter in „tigersluipgang” te kruipen, onder dekking van een verhoopte steen en niet denkend aan alle moerasvocht!

Dat was gelukt. Calum ging voorop en keek over de laatste steile heuvelrand: daar stond de stag, op nog geen tweehonderd meter afstand. Een vorstelijk stuk wild, roodbruine dos, acht geweitakken.

Calum wenkte me, naderbij te komen; hij is tenslotte beroepsjager, ik maar amateur. „Je kunt hem nemen”, fluisterde hij, „het is 180 meter en hij heeft ons nog niet bemerkt”. Ik dacht na en haalde mijn achterstallige adem in. „Calum”, herinnerde ik hem, „vorig jaar heb je mij een stag gepresenteerd, vandaag schiet jij!” — „Heus?” — „Ja, jij schiet ditmaal”. — „Als jij mijn schot door een tweede dekt”. — „Accoord”.

Daarop zochten we elk een rustige houding: beide benen gespreid aan de grond, de buik voldoende gesteund, de ellebogen stevig in de heide geplant en langzaam de buks naar ooghoogte heeven. We wachtten en haalden telkens diep adem. Zonder woorden wist ik dat Calum het moment afwachtte, tot het hert zich al grazend zo zou draaien, dat het de rechter-schouder zou presenteren. Alleen op een dwarsend hert is een fatsoenlijk schot mogelijk — anders is het risico van ziekschieten en verliezen te groot, hetgeen een misselijke nasmaak zou geven.

De afgelegde weg ging flitsend aan mijn oog voorbij. De uren van zoeken, het werkplan maken, de laatste koffie, de afdaling, de klim, de waarnemingen — alles was als een film. Nog stond het hert spits naar ons toe. En achter het hert zag ik Loch Lomond, ons grootste meer, waar een nationale hymne aan gewijd is. Ergens voer een plezierboot: een stipje met een rookpluim er achter. Naast ons streek een kwikstaart neer: uit de ooghoek te zien. Nog was de wind ons gunstig.

Rechts van Loch Lomond lag de grond van de MacFarlane's. De cranberry groeit daar, die we van Terschelling kennen. (Heeft niet eens een gestrand Engels schip de cranberry achtergelaten?) En de cranberry is de geliefde plant van de MacFarlane's, die tot het devies en het wapen behoort. Calum is dol op cranberries — zonder deze sappige bes zal hij geen fasant of grouse eten. Uit mijn ooghoek loerde ik naar hem. Hij scheen te slapen, roerloos. Maar zowel hij als ik gebruikten deze minuten om adem, hartslag en vaste hand te herkrijgen.

Dan verzette het hert twee stappen en stond vrijwel dwars. Ik berekende of Calum de stand goed genoeg zou vinden, maar zijn schot brandde daverend los en bijna gelijktijdig was het mijne er uit. Het hert stak verwonderd zijn kop op, draaide zich, scheen te willen weglopen, maar viel neer en tuimelde tientallen meters de steile helling af. Daar bleef het roerloos liggen...

Daar naderden we het een ogenblik later, de pet in de hand. Onze schoten zaten een inch naast elkaar. Het was op slag dood geweest. Het ogenblik van stilte: bewondering voor het machtige dier, dankbaarheid voor de geslaagde bers, trots om de beheerste prestatie en ook meegevoel met het schone hert, dat ons nu zijn wildbraad bood.

Dit is een van de heerlijkste momenten, die de ruige natuur de mens biedt. „Op deze grond zou je zelf willen sterven”, vertrouwde ik Calum toe. Hij lachte gelukkig. „Later”, was zijn antwoord, „als je oud genoeg bent!” Maar hij herkende mijn dankbaarheid.

Alle gedierte des velds is de mens tot voedsel gegeven — mits met dankzegging genomen.

In dit en de komende nummers kunt u de inleidingen lezen die door de diverse sprekers tijdens de Opbouwjaarvergadering op 31 mei j.l. in Utrecht zijn gehouden. U vindt in dit nummer onderstaande inleiding van mr. C. W. Bakker, voorzitter van de Stichting Anno 1970 voor Jeugdzorg en Maatschappelijk werk, in de komende nummers zult u achtereenvolgens inleidingen aantreffen van ds J. M. Smelik (legerpredikant), Ad Berger (werkzaam bij de stichting „Youth for Christ”) en drs W. G. Rietkerk (lid van de redactie).

C. W. Bakker / Utrecht

Maatschappelijke hulp en de kerk

Wat verwacht de maatschappelijk werker van de Kerk? Gezien de titels van de andere onderwerpen, spreek ik hier niet hoofdzakelijk over de maatschappelijk werker, maar meer over diegenen in de kerk, die voor een deel op zijn hulp en toewijding zijn aangewezen. Mijn verhaal gaat dan ook over de maatschappelijke hulpverlening in de kerk.

Wat is nu maatschappelijke hulp of maatschappelijk werk?

Maatschappelijke hulp kan worden omschreven „als het systematisch ontwikkelen van activiteiten gericht op opheffing van met name immateriële noden van personen, gezinnen en bevolkingsgroepen, welke noden een gevolg kunnen zijn van aanpassingsmoeilijkheden in eigen leefmilieu of van bedreigende dan wel vervreemdende tendensen in de samenleving.”

Heef het onderwerp van de beide andere inleiders meer betrekking op een bepaalde categorie „militairen” of „jeugd”, de maatschappelijk werker in onze kerken wordt met personen of groepen van personen geconfronteerd die in die zin niet onder één noemer zijn te brengen en slechts gemeen hebben, dat zij in nood verkeren en hulp nodig hebben.

Wanneer U de aan mij voorgelegde vraagpunten van dit onderwerp en mijn naam als inleider hebt gelezen, kunt U zich afvragen: „Wat heeft hij er als vertegenwoordiger van het kerkelijk maatschappelijk werk in onze kerk voor belang bij?” U zult misschien denken: „De Stichting voor Jeugdzorg en Maatschappelijk werk, die zo nauw bij de maatschappelijke hulp in onze kerken is betrokken, is toch op voorstel van de diakenen in het leven gekomen?” Haar kerkelijke papieren liggen naar onze mening zo te zien niet slecht.” „Hebben we niet gehoord, dat de diakenen op de C.D.C. te Bunschoten een aantal jaren geleden hebben gepleit voor het aantrekken van een maatschappelijk werker naast de jeugdconsulent?” „Heeft de stichting niet volop werk om aan alle vragen om hulp uit de kerken te voldoen, zodat zij niet eens geheel aan de uitvoering van andere taken toekomt?”

Toegegeven moet worden, dat dit allemaal zo is. En wat ook waar is, hetgeen mij op het ogenblik het meest verblijdt, is het feit dat de belangstelling voor ons werk en het inzicht in de nauwe verwevenheid daarvan met het christelijk dienstbetoon, groeit. Ik kan voorts nogal wat gemeenten noemen, waarmee een uitstekende samenwerking bestaat en waarvan ons bekend is dat de ambtsdragers en gemeenteleden zich inspannen om de noden van hun broeders en zusters te lenigen — indien nodig — in overleg met of door hulp van ons! Maar toch... heb ik nog al eens twijfels.

Ik ben daarom met geen al te grote tegenzin ingegaan op het verzoek namens de Persvereniging „Opbouw” gedaan, hier over dit onderwerp iets te zeggen. Ik belicht de zaak tegen de achtergrond van de Nederlands Gereformeerde Kerken aan de hand van een aantal mij voorgelegde vragen.

Wanneer U hierna ook wat kritische noten hoort, moet U niet denken, dat zij worden voortgebracht omdat het instrument waaraan zij zijn ontklokt, ontstemd is, maar dat zij verband houden met een minder goede acoustiek, die verbetering behoeft wat betreft de plaats van het instrument en de grootte van de ruimte.

Het zou fijn zijn, indien mijn betoog zou bijdragen tot het op gang brengen van een discussie over en bezinning op deze zaak in onze kerken. Ik hoop dat het soms door mij toch nog gevoelde wantrouwen tegen ons werk met betrekking tot de diaconale taak der kerk zal zijn weggenomen en dat er meer inzicht zal ontstaan in de noodzaak dit werk bij de taak van de kerk

pastorale notities

PASTORALE

Het motief van de herder speelt door heel de Bijbel heen de „pastorale” in de grote compositie van God. Bij de voorbereiding van een preek over Psalm 23, de herderspsalm, vond ik in een boek van dr A. van Deursen, „De achtergrond der psalmen” een korte beschrijving van wat een herder doet als de kudde aangevallen wordt.

Van Deursen heeft het van een schrijver, die het meegemaakt heeft. Ik geef het in eigen woorden door. Het gebeurt in Syrië en naburige landen dat een kudde schapen aangevallen wordt door wolven (hyena's). De schapen raken meteen in paniek en vluchten in het wilde weg. Zo worden ze juist gemakkelijk een prooi van de

roofdieren, die ze afjakkelen en de dood injagen. Van aanvallen heeft nog niet eens sprake te zijn. Wanneer het roofgedierte zich laat horen, vluchten de schapen al, naar alle windstreken. De herder kan ze niet achterhalen. Vaak niet eens bereiken, als de kloof te smal is en de rovers de kudde van achteren aanvallen of bedreigen. Hij, de herder, loopt immers voorop. Maar hij weet wat hij kan doen. Hij gaat op een rotsblok staan en laat z'n stem horen. Dan gebeurt er terstond iets, waarbij je als vanzelf denkt aan Johannes 10: Mijn schapen horen Mijn stem. Zodra ze het roepen van de herder horen, sluiten de vluchtende schapen zich weer bij de kudde aan. Ja, ze dringen zich zo stijf tegen elkaar, dat het voorkomen kan, dat wolven tussen de schapenlijven worden doodgedrukt.

Er zit wat in dat verhaal om over na te denken en om na te volgen. Want onze dagen zijn dreigend en heel wat schapen, ja zelfs complete kudden zijn ten prooi aan verwarring. Ze moesten zich maar nauw aaneensluiten: de Herder roept erom.

A. H. Algra, Sliedrecht

in deze tijd en in de wereld van nu te betrekken. Wij streven ernaar dat de diakonia intensiever en in ruimer verband wordt beleefd. Kernvraag is hier: „Behoort de leniging van maatschappelijke nood tot de diaconale taak der kerk?”

En wat zijn de redenen, dat wij er met zoveel nadruk op moeten wijzen dat het antwoord bevestigend is?

—o—

Met welke maatschappelijke nood worden wij in onze kerken geconfronteerd en waarop hebben de vragen om hulp en advies betrekking? Ongeveer de helft heeft betrekking op huwelijks-, gezins- en opvoedingsproblemen, verder zijn er verzoeken om hulp bij alcohol- en drugverslaving, bij problemen van onvolledige en gebroken gezinnen, bij psychische ontreding en relatiestoornissen, bij geestelijke problemen van werklozen en arbeidsongeschikten, alleenstaanden al of niet met kinderen, lichamelijk- en geestelijk gehandicapten e.d.

De verzoeken om hulp aan de „Stichting Anno 1970” zijn in ongeveer gelijke verhouding afkomstig van ambtsdragers en van de betrokkenen zelf inclusief hun familie of bevriende relaties. Deze verzoeken worden strikt vertrouwelijk behandeld en als het enigszins mogelijk is en de betrokkene daarmee instemt in samenspel met de predikant, diaken of enkele gemeenteleden. Ik acht dit laatste de beste manier van werken.

Het kenmerkende van deze in nood verkerende mensen is: Nu eens dat zij zich in de steek gelaten voelen door hun medebroeders en -zusters, dan weer dat zij het normale contact met de overige gemeenteleden missen of dat zij gebrek aan vertrouwen hebben en meestal een groot schuldgevoel of minderwaardigheidsgevoel bezitten. Zij zien er tegen op om hun medebroeders en -zusters te ontmoeten. De kerkgang en andere ontmoetingen in de kerkelijke sfeer gaan zij mijden, waardoor de afstand steeds groter wordt. Hier is een liefdevolle opvang door de gemeenteleden nodig! Een nog niet zo oude weduwe zei mij eens: Dikwijls wordt tegen mij gezegd: „Je bent van harte welkom.” Maar ik moet als ik ergens heen wil eerst belet vragen. Bijna nooit komt iemand mij uit zichzelf bezoeken. Ik kan eigenlijk ook zo moeilijk met ze praten over de opvoeding van mijn kinderen en de problemen die ik daarmee heb.

Een broeder met huwelijksmoeilijkheden hoorde ik eens zeggen: „Toen ik een opmerking maakte over iemands optreden tijdens een gesprek, kreeg ik ten antwoord: „Houd jij je mond maar, want bij jou is het ook niet alles O.K.!” Natuurlijk een doodoener, waarmee elke communicatie aan zijn eind komt. Veel hangt voor de hulpverlening in de gemeente af van de geest die er leeft. Kan men luisteren? Heeft men niet direct zijn oordeel klaar, zonder dat men de achtergronden kent? Kun je elkaar vertrouwen? Kun je wel eens iets aan je medebroeder en -zuster opbiechten, zonder dat men zó schrikt, dat de verhouding verbroken wordt of dat de inhoud van het gesprek verder wordt verteld?

Hier is een streven naar een zekere harmonie nodig. Geen strenge sociale controle, waarbij blikken naar iemands mooie hoedje of opvallende jurk de draagster in haar schulp doet kruipen, waardoor een verdere ontplooiing van de misschien wel innerlijk o zo onzekere draagster verstikt. Aan de andere kant geen algehele vrijheid en vrijblijvendheid in de verhouding tot de ander.

De vrijheid in Christus zoekt juist die harmonie. In deze tijd waarin het individualisme hoogtij viert met zijn „kom op voor jezelf!” is de tendens sterk, dat de kerk uit losse personen gaat bestaan. Ook de recente kerkgeschiedenis van de vrijmaking en de daarop volgende scheuring en het ontstaan van onze kerken met zijn vele teleurgestelden kunnen een te ruim gevoel van bevrijding en algehele vrijheid buiten proporties aanwakkeren.

Om die reden bezwaart het mij, dat ons lang niet uit alle Nederlands Gereformeerde kerken van ambtsdragers regelmatig verzoeken om hulp en advies op dit terrein bereiken. Wanneer dit een gevolg is van het feit, dat in die kerkelijke gemeenten dergelijk noden niet bestaan of dat zij ze zelf lenigen, kan ik daarover slechts verheugd zijn. Soms blijkt door een uitspraak of vraagstelling van een ambtsdrager uit de gemeente echter, dat hij de maatschappelijke hulp in het kader van de kerk niet ziet zitten. Maar juist uit die gemeenten komen nog wel eens vragen om hulp van gemeentelieden met het verzoek daarover niets aan de ambtsdragers te zeggen.

Uit een enquête die in 1977 werd gehouden onder 74 diakenen afkomstig uit het merendeel onzer kerken kwam o.m. als resultaat naar voren, dat in de eerste plaats van de 74 diakenen $\pm 80\%$ hulp had verleend bij financiële problemen (dus de traditionele hulp);

in de tweede plaats iets meer dan de helft van hen in aanraking kwam met problemen van bejaarden, zieken, alleenstaanden, lichamelijk en geestelijk gehandicapten of onvolledige gezinnen, waarbij dus stellig ook financiële moeilijkheden een rol speelden;

in de derde plaats minder dan de helft werd geconfronteerd met opvoedings- en huwelijksproblemen, waarbij het voor de hand ligt, dat hier nog minder financiële achtergronden dan bij de vorige groep aanwezig zijn;

in de vierde plaats minder dan een kwart hulp had verleend aan mensen met psychische problemen, ingeval van alcohol- of drugverslaving en bij seksuele moeilijkheden.

Een zeer groot gedeelte van de diakenen was blijkens deze enquête bij de leniging van stoffelijke nood betrokken, terwijl het percentage van het aantal dat bij echte maatschappelijke nood betrokken werd sterk terugliep wanneer het financieel aspect daarbij minder werd. En dat in een tijd, dat in ons land de sociale voorzieningen in materiële zin het best ter wereld zijn en anderzijds de gevolgen van de welvaart de materiële nood in het algemeen enorm deden toenemen. Een doorslaggevend bewijs op zichzelf dat er gemeenten zijn, waarin praktisch geen maatschappelijke hulp werd verleend is dit echter niet! Wel zou je kunnen zeggen dat een gedeelte der diakenen zich niet realiseren welke noden er zijn in deze tijd!

Te dien aanzien kan verder nog worden gevraagd: „Onderkennen de diakenen waar maatschappelijke nood is?” „Zien zij en de gemeentelieden het als hun taak — en niet uitsluitend die van deskundigen — deze nood te lenigen?” „Hebben de diakenen het vertrouwen van hen, die in nood verkeren?” „Hebben zij het gevoel, dat zij door de gemeente in hun ambt worden gedragen?” „Dragen zij daartoe bij of is hun werk ten opzichte van de gemeente, die misschien af en toe een financieel overzichtje te zien krijgt, iets geheimzinnigs?”

—o—

Het is duidelijk, dat soms de maatschappelijke hulp moeilijk van de grond kan komen in de kerk en wel omdat een gemeenschap niet te koop loopt met de problemen die ik hierboven heb genoemd (wanneer die er zijn) en het is begrijpelijk, dat zij die graag binnenskamers houdt. Dit geldt met name voor de kerk, waarvoor zo op het oog die problemen en de achtergronden daarvan indruisen tegen wat de leden hebben geleerd over het leven naar Gods geboden. Het ligt zo voor de hand, dat bij het constateren, dat die problemen werkelijk bestaan, wordt gezegd, dat bij de betrokkenen het geloof ontbreekt en dat zij hun nood aan zichzelf te wijten hebben.

„Bid maar veel, dan gaat het wel over!” krijgt soms iemand in nood als enige troost en remedie te horen! Het gevaar is levensgroot aanwezig, dat de hulproepende elders bij een neutrale instelling zijn heil gaat zoeken en dat zo de band met de gemeente verder verloren gaat.

Verder speelt een rol dat het maatschappelijke werk inhoudelijk niet concreet voor onze mensen leeft, men vindt het dikwijls maar flauwekul dan wel acht men het te moeilijk om zich er in te verdiepen (eigenlijk specialistenwerk). Een oudere zuster met psychische moeilijkheden vertelde mij eens, dat haar familie telkens tegen haar had gezegd: „Zet je toch over die onzin heen! Met behulp van een buitenkerkelijke psycholoog is zij toen van haar angsten losgekomen. En het voor mij pijnlijke was, dat deze psycholoog de therapie was begonnen met de serieus gemeente raad (die toen kennelijk ook geholpen heeft): „Je moet je van die kerkmensen maar niets aantrekken!”

Hiertegenover staat dat wanneer het doel daarentegen in de ogen van de kerkmensen concreet is en als daarbij aan de misdeelden weinig schuld aan hun toestand in de schoenen kan worden geschoven, spontaan met bewogen hart en gulle hand gegeven wordt, bijv. voor het stichten van ziekenhuizen, kindertehuizen, voor acties ten behoeve van hongerende kinderen e.d.

Soms kom ik tot de teleurstellende ontdekking dat ambtsdragers — ondanks publicaties en voorlichtingsavonden op dit punt — van de mogelijkheid dat in hun gemeente maatschappelijke hulp door de Stichting van de kerken wordt verleend geen gebruik maken. Het komt voor dat gemeenten in dit vlak samenwerken met regionale algem. christ. instellingen, omdat zij van die mogelijkheid niet op de hoogte waren. Zonder te willen stellen, dat de gemeenten niet vrij zouden zijn zich tot welke instantie dan ook om hulp te wenden, zie ik toch als groot nadeel, dat daardoor de kans wordt vermindert het eigene van de gemeenschap in de hulpverlening tot uitdrukking te brengen. Ook heeft dit tot gevolg, dat het nog minder duidelijk wordt, dat ook de maatschappelijke hulpverlening echt kerkewerk is. Een dergelijke ontwikkeling kan onze betrekkelijk kleine groep kerken verder van elkaar af leiden. Kunnen wij juist door het verdiepen van de diakonia niet een duidelijker op de Schrift gebaseerde identiteit krijgen? vraag ik mij vaak af. Naar mijn mening is dit een even belangrijke factor om de onderlinge band te verstevigen als het streven naar een hechte kerkelijke organisatie. In wezen zal onze visie op het waarlijk „kerk-zijn” de doorslag moeten geven!

In de Bijbel wordt de „kerk” meestal vertaald door „gemeente” — het lichaam van Christus genoemd. De gemeente is door God apart gezet opdat door haar Gods heil over de wereld verspreid wordt.

Evenals door het volk van het oude verband alle volkeren der aarde gezegend zouden worden is dit ook het geval met de gemeente: God heeft het Israël zwaar aangerekend, dat zij vooral op dit punt Zijn opdracht heeft veronachtzaamd.

De gemeente is geen doel op zichzelf of een leuk onderonsclubje. Er dient in het samenleven van de gemeente iets zichtbaar te zijn van barmhartigheid en liefde.

Het beeld van de gemeente als „lichaam van Christus” zegt eerst iets over de band tussen de gemeente en Christus, maar betreft ook de onderlinge verhoudingen. Als een lid lijdt, lijden alle leden mee. Als één lid eer te beurt valt, delen alle leden daarin. Dit duidt op een sterke onderlinge verbondenheid, op een hechte gemeenschap.

Iedere persoonlijkheid kan en moet tot volle ontplooiing komen als lid van de gemeente. Hiermee verband houdt de diakonia — het doen van barmhartigheid. Dienen — en ook de maatschappelijke hulpverlening valt hieronder — betekent er voor zorgen, dat de ander krijgt waar hij recht op heeft; het is dus ook verbonden met gerechtigheid. Neerbuigende hulp, beveling, waarop in de vorige eeuw dikwijls de diakonia neerkwam, is geen barmhartigheid. De barmhartigheid is vooral gericht op het helpen van hen die er alleen voor staan. Jezus Christus is hierin tot het uiterste gegaan. Elke gelovige, maar ook de gemeente, heeft de opdracht tot diakonaal dienen, in zonderheid betreffende de huisgenoten des geloofs, maar ook ten behoeve van alle mensen. De taak van de diaken in de gemeente is dan ook met name „De heiligen toe te rusten tot dienstbetoon!” Zij behoren het diakonale werk van de gemeente te stimuleren, te coördineren en te leiden. De gemeente mag de diakonia niet aan haar ambtsdragers overlaten en de ambtsdragers behoren de gemeente geen diakonale taken uit handen te nemen.

De maatschappelijk werker in de kerk moet worden gezien als een instrument waarmee een gedeelte, en tegenwoordig een belangrijk deel, van de diakonale taak beter en doeltreffender kan worden uitgevoerd.

—o—

Ik heb reeds gezegd *wat* het leven overeenkomstig de hierboven weergegeven visie op het lichaam van Christus voor gevolgen heeft op de gemeenschapsoefening en het dienstbetoon en waar we in dit opzicht naar moeten streven. Gaat de Geest van Christus leven inde gemeente, dan krijgen de leden (meer) oog voor elkaars noden en voor de noden van diegenen, die zij op hun weg naar de kerk zien.

In de verkondiging van het Evangelie zal de gemeente ook meer moeten worden opgeroepen zich dienovereenkomstig te gedragen en zich uit haar isolement los te maken, om zich nog meer open te stellen voor de dikwijls onbegrepen en ongevoelde nood van anderen; ook op dit punt is bekering nodig!

Het gebed tijdens de dienst zal in vele gevallen meer en directer op diegenen, die in maatschappelijke nood verkeren moeten worden betrokken, zodat ook ons „medelijden met” en „mededragen van” hen die in nood verkeren intenser wordt gevoeld en doorleefd.

Het is mijns inziens zeer nodig, dat er in de gemeente goede voorlichting over de mogelijkheden tot maatschappelijke hulpverlening wordt gegeven dat deze hulpverlening wordt ingepast in de diakonia en dat de gemeentelieden leren zien, dat zij *met of in* hun nood niet alleen staan.

Belemmeringen om tot een verdere ontplooiing van de maatschappelijke hulpverlening in de kerk te komen, zijn stellig aanwezig. Als zodanig zie ik: Een verstarde levenshouding (waarover ik zo juist sprak), de neiging tot restauratie (de luist om alles bij het oude te laten) en soms kerkpolitieke overwegingen (we moeten niet te veel veranderen ten opzichte van gelijkgerichte kerkgenootschappen). De belemmeringen moeten door het levende Woord worden opgeruimd. De beantwoording van de vragen over onze identiteit dient uit Gods Woord te worden geput.

Ik hoop dat ik hier een klein elementje van die identiteit heb aangedragen.

kerknieuws

Ds F. Sawyer — Nieuw adres: Drs F. Sawyer en gezin, 120 Henderson Ave. Chilliwack V2P 2Y1, B.C., Canada.

Deventer — Scribaat: J. Bloemendal, Frans van Fierisstraat 21, 7412 PA Deventer, tel. 05700-14326; preekvoorziening: W. v. d. Kolk, Prins Bernhardstraat 16, 8121 AZ Olst, tel. 05708-2051.

Apeldoorn — Nieuwe scriba: M. van Kuiken Sr., Gabriël Metsstraat 5, 7312 PS Apeldoorn, tel. 055-551485. Wijziging telefoonnummers Apeldoorn

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
Ds H. de Jong;
H. Langerak;
Mr. dr J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds E. R. Postma;
Drs W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

Kerknieuws en berichten over kerkelijke/christelijke activiteiten te zenden naar:

„Kerknieuws Opbouw”,
Brugakker 36-22,
3704 LP Zeist,
Tel. 03404-50278

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist
Tel. 03404-12452

Advertentieprijs:

35 ct per mm.
familieberichten
30 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Administratie-adres:

Kon. Wilhelminalaan 38,
3956 TD Leersum
Tel. 03434-4288

Abonnementsprijs:

f 40,— per jaar of f 21,—
per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar
of f 60,— per luchtpost.
Gironr. 404945 t.n.v. van
Geref. Persveren. Opbouw,
Dr. Schaepmanlaan, 71,
2104 VC Heemstede, tel.
023-285825.

Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november

(kengetal blijft 055); begincijfer 23 wordt 33; 25 wordt 55 en 26 wordt 66.

Vrouwen-contactdag — Op Zaterdag 27 september a.s. wordt in de Zuiderkerk, Zuiderkerkstraat 31, hoek v. Karnebeekstraat te Zwolle, om half elf de Vrouwen-contactdag gehouden. Drs O. Mooiweer te Enschede spreekt over „Leven in het verbond”. Komt u per trein of bus? De kerk is 500 meter van het station: tussen bouwput en keukencentrum door de Terborgstraat, recht door naar de Zuiderkerkstraat.

Komt u per auto? Rijd eerst naar het station. Eigen parkeerterrein 10 mtr. van de kerk. Volg de borden (P).

De Zwolse dames zijn herkenbaar aan blauw/witte rozetten.

De kerk is om half tien open.

Eén ingang is geschikt voor rolstoelen. Er zijn enkele plaatsen voor slechthorenden.

Het programma kost, inclusief twee koffiebonen f 5,—.

De koffie is klaar als u komt. Tussen de middag is er ook koffie te krijgen; een kop soep kost f 1,50.

Breng uw eigen lunch mee en gebruik die gezellig met de anderen in de kerk.

Een gezegende dag gewenst! Tot ziens in Zwolle!

Voor inlichtingen: Mevr. Huisman, Hortensiastraat 39, tel. 05200-17755.

nieuws uit breder kring

„Licht in het Oosten” — De in Oost-Europa werkende internationale en interkerkelijke zendingsbond „Licht in het Oosten” bestaat 60 jaar. Dat jubileum wordt zaterdag 30 augustus gevierd in het Zendingsdiaconessenhuis en de Andrieskerk te Amerongen. De organisatie houdt zich bezig met het produceren en verspreiden van bijbels en christelijke boeken in het Oostblok.

De sekretaris van de stichting, de heer Prins, zal op de jubileumdag 's morgens, in het Zendingsdiaconessenhuis, spreken over „waarom groeit de kerk

in de verdrukking?” Ook wordt de film „... en zie, wij leven” vertoond. De ochtendbijeenkomst begint om tien uur. 's Middags om twee uur is er een meeting in de Andrieskerk. Een emigrantenkoor van de „Ondergrondse Kerk” afkomstig uit de Sowjet-Unie heeft toegezegd zijn medewerking te verlenen.

Bezoekers van de jubileumdag wordt verzocht zelf voor een lunchpakket te zorgen.

WIE HEEFT OF WEET WERK VOOR MIJ?

Volledig bevoegd onderwijzeres,
21 jaar,
zoekt full-time baan of part-time baan,
waar dan ook.

Suzanne van 't Hoff,
Wilhelminastraat 13, 7731 BH Ommen
Tel. 05291-1119

Christelijk Lektuurkontakt

BOEKENBEURS

Landelijke presentatie van het christelijke boek voor boekhandel en partikulier.

vrijdag 5 september

10-21 uur

zaterdag 6 september

10-16 uur

Veemarkthallen, zaal „MARESKA” te Utrecht, (nabij rotonde de Berekuil)

Ruime parkeergelegenheid
Gemakkelijk met openbaar vervoer bereikbaar

Gratis toegang

Voor al uw

handels- en familiedrukwerk - boeken en folders

is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Nooitgedacht 3 — 3701 AL Zeist

Opbouw-uitgaven

Door het invullen en opsturen van onderstaande bestelbon kunt u verschillende door „Opbouw” uitgegeven en binnenkort uit te geven brochures bestellen.

Alle prijzen zijn exclusief portokosten!

De ingevulde bon kunt u in een open envelop zonder postzegel sturen naar:

Administratie Opbouw,

Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum.

Tegelijk met de toezending van de bestelde uitgaven ontvangt u een accept-girokaart met daarop het verschuldigde bedrag vermeld.

Gaarna ontvang ik:

- ex. Prof. C. Veenhof, Jona (Hulp bij Bijbelstudie) à f 1,50
- ex. Dr. D. Holwerda, Ds. G. Janssen, Rev. Don. A. Codling en Drs. H. de Jong, De plaats van de vrouw in de gemeente à f 2,50
- ex. Drs. H. de Jong, Ongehuwd samenwonen à f 2,60
- ex. Prof. Dr. B. Goudzwaard, Drs. H. de Jong en Prof. Dr. Ir. E. Schuurman, Het kernwapenvraagstuk (48 pag.) à f 2,50
- ex. Ds. M. R. van den Berg, Jeremia (Hulp bij Bijbelstudie) (plm. 194 pag., gebonden uitgave) à f 10,—
(De beide laatste uitgaven verschijnen binnenkort.)

Naam:

Adres:

Woonplaats (postcode)

Handtekening:

P.S. Van de brochure „De plaats van de vrouw in de gemeente” is nog slechts een beperkt aantal exemplaren aanwezig.